

Kansikuva: *R. cinnabarinum* Bergenissä. Kuva Kristian Theqvist.

RHODODENDRONKERHON
LAJIESITTELY 2-2004
Osmo Jussila

RHODODENDRON
cinnabarinum
Hook.f. 1849

alasuku Rhododendron
sektio Rhododendron
alasektio Cinnabarinum

Ainavihanta -7m korkea pystykasvuinen pensas tai pieni puu, iän myötä joskus leveälatvuksinen. Runko vaalean tai tummanruskea, hilseilevä ja laikukas, nuoret versot usein purppuran punaisia ja suomuisia.

Lehdet 3-11,5cm x 1,8-5,5 cm:n pituiset, pyöreän soikeista kapean suikeisiin. Lehdet säilyvät pensaassa 1-3 vuotta (paitsi ssp. *tamaense*, joka on kesävihanta). Lehtien yläpinta tummanvihreä, yleensä kiiltävä ja suomuton. Lehtien sinivihreällä alapinnalla tiheässä suomuja.

Pääteisessä kukinnossa 2-9 kukkaa. Kukat vahamaiset ja putkimaiset tai kellomaiset, osittain riippuvat.

Kukkien ulkopinta suomuton. Kukat 2,6-5 cm pituiset, keltaiset, oranssit, vaalean punaiset, punaiset, violetit, luumunpunaiset tai kaksiväriset.

Verholehdet pienikokoiset, heteitä 10, sikiään tiheään suomuinen, emit karvaiset.

Kotimaa: Nepal, Bhutan, Kaakkois-Tiibet, Myanmar (Burma) 2100-4000mmpy pensastoissa ja havumetsissä vuorten rinteillä. .

Kestävyys: Englanti H3-4 (kestävä Englannissa kaikkialla muualla paitsi sisämaan kylmimmissä puutarhoissa),

Saksa Winterschutz!! (kestävä vain Pohjanmeren rannikolla)

USA: RHS:n pakkasenkestävyysarvio -15...-20°C Suomi: ei kestävä avomaalla

Rhododendron cinnabarinum on nimetty sinoberinpunaisten kukkiensa mukaan, mutta nyttemmin lajiin luetaan myös monen muun värisin kuikin kukkivia pensaita, jotka aiemmin luettiin omiksi lajeikseen. Seuraavassa on luettelo näistä ilman tarkempaa lajikuvausta, vain kukkanväri mainiten:

Ssp. *cinnabarinum*, keltaiset, oranssit, punaiset tai näiden sekoitus,

--Blandfordiiflorum-ryhmä; kaksi- tai kolmiväriset kukat,

--Royalei-ryhmä; punaiset tai purppuranpunaiset kukat,

Ssp. *xanthocodon*, aprikoosinkeltaiset kukat,

--Concatenans-ryhmä, aprikoosin keltaiset kukat,

--Purpurellum-ryhmä, luumunpunaiset tai vaaleanpunaiset kukat,

Ssp. *tamaense*, punaviolettit tai purppuranpunaiset kukat.

Sir William Jackson Hookerin v.1849 tieteelle kuvaama ja Himalajan rinteiltä Sikkimistä löytynyt laji on herättänyt ihastusta kaikkialla, missä sen kasvatusta on mahdollista. 1800-luvun kasvinmetsästäjät esittelivät pian toinen toistaan upeammin kukkivia pensaita, joista useat saivat oman lajinimen. Kuitenkin luonnossa nämä värikkäästi kukkivat alppiruusut kasvavat samoilla alueilla ja kukkien värisävyt vaihtelevat niin, ettei kahta samanlaisin kukkivaa pensasta helposti löydä. Siksi onkin luontevaa lukea kukkien kirjo saman lajin muunteluksi ja antaa

korkeintaan muunnoksen status joillekin maantieteellisesti rajatulta alueelta löytyvälle yhtenäisen kukanvärin omaavalle kasviyhdykskunnalle.

Mutta kasvitiede sikseen! Minkälainen on *R.cinnabarinum*, ja voisimmeko me viljellä sitä?

Kukkien erikoisuutena värikirjon lisäksi on muista lepidoteista poiketen runsas medentuotanto. Himalajalla lajia pidetään kuitenkin hyvin myrkyllisenä karjalle ja ihmiselle. Kerrotaan, että jopa savu aiheuttaa hyvin aromaattista puuta poltettaessa silmien polttavaa ärsytystä ja poskien turvotusta (P. Cox; *The Larger Rhododendron Species*, 1979).

Laji kasvaa luontaisena alueilla, jossa se on Kaakkois-Aasian monsuuni-ilmaston vaikutuspiirissä. Se on hyvin monimuotoinen kukkien lisäksi myös muilta ominaisuuksiltaan. Kasvutapa voi olla harva ja lehdet säilyä vain yhden kasvukauden, mutta on myös tiheäkasvuisia ja matalaksi jääviä muotoja. Myös talvenkestävyydessä on laaja hajonta. Coxin mukaan jotkut alkuperät eivät ole kestäviä edes Skotlannissa, vaan saavat helposti pakkasvaurioita liian aikaisen kasvuun lähdön seurauksena, mutta pääosin laji on kestävä Brittein saarilla.

Lajin viljely mereisen ilmaston alueilla on muuttunut ongelmalliseksi viime vuosina sen härmänalttiuden vuoksi, ja useita aiemmin arvostettuja lajikkeita on jouduttu hävittämään, kun härmäntorjunta on osoittautunut mahdottomaksi ja pensaiden koristearvo on tyystin menetetty. Kansikuvan *R.cinnabarinum* on kuvattu Bergenissä eikä ainakaan tuohon yksilöön tämä riesa näytä vielä tarttuneen.

Bergenin leudot talvet muutaman asteen pakkasineen ”cinna” näyttää sietävän, eikä valoilmaston erilaisuus Bergenissä ja Bhutanissa tunnu olevan viihtymisen este. Laji oli täydessä kukassa vasta kesäkuun alussa kun Pohjoismainen Rhododendronsymposium kokoontui viime kesänä.

Hiukan ”mantereisemmässä” ilmastossa Kööpenhaminassa Jens Birck, kuuluisa tanskalainen alppiruusuharrastaja on risteyttänyt useita alkuperiä Tanskan ilmastoa kestävien lajikkeiden aikaansaamiseksi.

Parhaimmillaan cinnan kerrotaan kestävän n. -20°C pakkasia, joten meillä siitä ei ole ulkokasviksi edes edullisimmille paikoille lounaissaaristoon. Lajin kasvatusta vherhuonekasvina taasen hankaloittaa sen ehdoton vaatimus viileähköstä kasvukaudesta. Helteet altistavat cinnan kasvitaudeille eikä sitä menestyksellisesti voida viljellä vaikkapa Yhdysvaltain kaakkoisosissa.

Ainoa mahdollisuus ainakin toistaiseksi päästä nauttimaan *R.cinnabarinum* loistokkaasta kukinnasta on matkustaa Bergeniin tai Brittein saarille, mutta ehkäpä joskus tulevaisuudessa saamme ihaila Kristianin töiden tuloksena kotimaisia ”cinnapursuja”, jotka toivon mukaan kukkivat suurin keltaisin kukin ja ovat yhtä talvenkestäviä kuin suopursut!